

Slovenski dom

Stev. 23

V Ljubljani, sreda 29. januarja 1941

Leto VI.

Notranji položaj v Italiji

Velike manifestacije proti pisanju ameriškega tiska - Sedem ministrov poslanih na fronto - Nepotrijebene vesti o odstopu maršala Grazianija - Posvetovanja med nemškim in laškim generalnim štabom v Rimu

Verona, 28. januarja. Stefani. Ogromne manifestacije zvestobe Mussoliniju in fašizmu, istočasno pa strahoviti protest proti širjenju lažljivih vesti angleško-ameriške propagande so bile večeraj popoldne v Veroni. Množica je korakala po glavnih ulicah in vzklikala Mussoliniju, fašizmu in Hitlerju. Bilo je več govorov, v katerih je bila izražena neomajna volja italijanskega naroda, da nadaljuje borbo svojega zaveznika do skrajne zmage. Manifestacije so se končale s fašistično himno in vzklikanjem duceju in Hitlerju.

Po poročilih, ki so prispela v Rim, se je 50 tisoč ljudi udeleževalo manifestacij v Milanu v protest pisanja ameriškega tiska.

Rim, 28. januarja. Stefani. Na večerajšnjih manifestacijah je sodelovalo 50 tisoč ljudi, delavcev, uradnikov, študentov in vojakov, ki so enodušno izražali prava čustva italijanskega naroda v Veroni, Milanu in v Turinu so bile ulice okrašene z italijanskimi in nemškimi zastavami.

Rim, 29. jan. m. Uradno potrjujejo, da je več italijanskih ministrov odšlo na bojišče. Med njimi so: zunanji minister Ciano, minister za propagando Pavolini, minister za korporencije Ricci, minister za javna dela Gorla, minister brez listnice Farinacci, prosvetni minister Bottai in podtajnik v ministrstvu za korporencije Cianetti. Po nekaterih domnevah pomeni pošiljanje ministrov na fronto, da hoče Mussolini sam neovirano odločiti o vsch važnih vprašanjih državne politike.

Rim, 29. jan. m. Z ozirom na govornice, ki se neprenehoma širijo v tujini, da je vrhovni poveljnik italijanskih čet na libijskem bojišču, maršal Graziani odstopil, na pristojnem italijanskem mestu pravijo, da se to poročilo uradno ne potrjuje.

Newyork, 29. jan. o. Posebni poročevalci radijske družbe National Broadcasting Company,

Agronsky, je snoči po radiju iz Ankare poročal, da v Italijo neprenehoma prihajajo vlaki z nemškimi četami. Po zanesljivih podatkih, ki jih je poročevalce dobil po diplomatski poti iz Rima, potekajo zdaj tam važna vojaška posvetovanja med nemškim in italijanskim generalnim štabom.

Poročila z afriških bojišč

Zbiranje pri Derni. Potopitev štirih italijanskih vojnih ladij. Letalski napad na Malto. Vdor »Svobodnih Francozov« v južno Libijo

Nekje v Italiji, 29. januarja o. 235. italijansko uradno vojno poročilo pravi o bojih v Afriki:

Boji zahodno od Derne se nadaljujejo. Naše čete so odbile sovražni oddelek ter mu prizadejale izgube. Ujele so nekaj vojakov. Naša letala so bombardirala in obsula s strojniškimi ognjem sovražnikovo oklopna vozila in pehoto. Pri spopadu je naše letalstvo sestrelilo dve letali vrste Hurricane.

V Vzhodni Afriki so naši oddelki na kenjskem bojišču nenadno napadli sovražnikovo postojanko in prizadejali sovražniku občutne izgube na moštvu in materialu. Naše letalske sile so napadle sovražnikove tovorne automobile in oklepne oddelke. V noči od 27 na 28. januar so sovražna letala napadla Catania ter metala bombe, ki pa niso povzročile niti tvarne škode, niti človeških žrtev. Drugi napad je bil izveden na Napoli in njegovo okolico. Bilo je zelo malo škode ter niti ene človeške žrtve.

Malta, 29. januarja. Reuter: Uradno poročilo pravi, da so večeraj sovražna letala dvakrat letela nad Malto in da so metala bombe. Štirje angleški vojniki so mrtvi, 9 pa ranjenih, povzročena škoda ni velika in je prizadela dva zasebnika. Človeških žrtev med civilisti ni bilo.

London, 29. jan. o. Reuter. Angleži še vedno pošiljajo čete pred trdnjavo Derna. Vse mesto bo v angleških rokah, ko bo zadosti vojaštva tam. Angleško letalstvo je bombardiralo pristanišče Apollonio in zbirališča italijanskih čet pri Benghaziju.

Avstralski vojni minister Spender je izjavil, da izgube avstralskih čet pred Tobrukom ne znašajo več ko 300 mož.

Eritreja: Medtem ko na področju Agordat-Barentu naše operacije potekajo zadovoljivo, naše nagle čete stalno pritiskajo na sovražnikove oddelke, ki se umikajo iz Hagara. Zajeli smo še približno 100 ujetnikov, tako da njihovo skupno število zdaj znaša 1200.

Abesinija: Vzhodno od Meteme je položaj ostal nespremenjen.

Italijanska Somalija: Naše patrle so se spet udeleževale.

Oddelki francoskih svobodnih čet so pod vodstvom polkovnika Corone vdrl iz francoske Sahare v italijansko Libijo ter prešli 500 km južne libijske puščave v treh dneh, nato pa nenadno napadli najjužnejše italijansko oporišče Mursuk. Zasedli so letališče in prisilili italijanski oddelek, da se je umaknil v trdnjavo. V bojih je bil smrtno ranjen polkovnik Corona.

London, 29. jan. o. Reuter poroča: Tri angleška letala, ki so nosila vsaka po en torpedu, so večeraj napadla italijanske vojne ladje v nekem južnoitalijanskem pristanišču. Naprej je bila s torpedom potopljena ena podmornica, nato prekrbovalna ladja za podmornice, zatem neka križarka. Zaradi eksplozij in prvih treh ladjah se je potopila še neka pomožna ladja, tako da so angleški letalci s tremi torpedi uničili štiri italijanske vojne ladje.

Posveti ministra dr. Kulovca v Belgradu

Belgrad, 29. jan. m. Po vrnitvi iz Ljubljane je minister dr. Franc Kulovec večeraj obiskal več članov vlade. Med drugim je bil tudi pri vojnem ministru armijskem generalu Pešiču, pravosodnem ministru Lazarju Markoviču in zunanjem ministru Aleksandru Cincar-Markoviču. Popoldne je bil sprejet v avdiciono pri kraljevem namestniku dr. Ivu Peroviču. Dr. Kulovec bo tudi danes obiskal več ministrov.

Politične zmede v Franciji

Berlin, 29. jan. m. Odstop francoskega pravosodnega ministra Aliberta zelo razlagajo v nemških političnih krogih. Čeprav s tem odstopom še ni končana kriza francoske vlade, ki se je začela 13. decembra z izstopom Laval, vendar zadnji korak maršala Petaina smatrajo kot željo za sodelovanje med Francijo in Nemčijo. Tudi pravosodni minister Alibert spada med tiste, ki so nastopili proti sodelovanju Petainove Francije z Nemčijo ter ima največ zasluge, da je Laval šel iz vlade, poudarjajo v Berlinu in pravijo, da sedi v francoski vladi še vedno nekaj ljudi, ki bodo morali prej ali slej sami odstopiti, drugače jih bo pa treba odsloviti, če Francija resno misli sodelovati z Nemčijo. Nemški politični krogi tu mislijo zlasti na notranjega ministra Peyroutona, desno roko maršala Petaina.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 29. januarja DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča: Na morju zahodno od Irske je neko nemško bojno letalo nekajkrat neposredno zadelo manjšo britansko trgovsko ladjo. Izvedeno je bilo miniranje nekega britanskega pristanišča. Daljnostrelni topovi so snoči streljali na važne vojaške cilje v jugovzhodni Angliji.

Sovražnikova letala preteko noč niso letela nad nemškim ozemljem, niti ne nad zasedenim področjem. Nemška lovska letala so večeraj sestrelila eno letalo vrste Lockheed. Eno nemško letalo se pogreša.

boju mora Nemčija zmagati. Boj bo trajal, dokler ne bo prišlo do odločilne ure. Anglija je hotela to vojno in velika Nemčija jo bo znosila.

Vesti 29. januarja

Italijanski prestolonaslednik, knez Umberto, je dobil vojaško odlikovanje savojškega reda, najvišje italijansko kolajno in to zaradi zasluge, ki si jih je pridobil kot poveljnik armadnega zbora ob italijansko-francoski meji.

Bardia je naredila ime generala Bergonzolija nesmrtno. Njegovo svetniško življenje, njegov silni vpliv na vojsko in njegov besni pogum so ga usposobili za veličastno nalogo, ki se ji pravi Bardia. Ta svetnik, ki se mora Angležem zdeti pravi zlodej, je napisal nepozabno stran junaštva v italijansko zgodovino. Vsi vemo, kaj pomeni Bardia in tudi naši sovražniki vedo, namreč, da se italijanski vojniki ne boje umreti, sodi o omejenem generalu italijanski ilustrirani tednik «Tempo».

Včeraj je bil v Rimu objavljen odlok, ki odpravlja običajni nedeljski počitek za delavce, zaposlene pri nakladanju in razkladanju vagonov.

Kljub mirovnim pogajanjem in posredovanju Japoncev med Siamom in francosko Indokino se boji še vedno nadaljujejo, poroča Reuter.

Romunska vlada ne dovoli nikomur odhoda iz Romunije brez posebne vizuma.

Včeraj so posamezna nemška letala bila nad zahodno obalo Anglije, niso pa metala bomb.

Po nepotrjenih poročilih iz Romunije je voditelj legijonarjev Horia Sima še vedno na svobodi ter poskuša v Erdelju organizirati odpor proti vladi.

Angleško pomorsko poveljstvo z obžalovanjem sporoča, da je treba podmornico »Triton« smatrati za izgubljeno, ker se ni ob določenem času vrnila v oporišče.

Voditelj nemške polijeje, Himmler, je večeraj dopotoval v norveško prestolnico Oslo, poročajo iz Berlina. Zdi se, da je njegov prihod v zvezi z različni neljubimi nastopi med norveškimi delavci, ki se upirajo postavljenemu vodstvu, katero naj bi njihove strokovne organizacije preuredilo po nemškem vzgledu.

Če bo Anglija zmagala, bo to italijanskemu narodu prineslo suženjstvo. Italijani, zdaj državljanji veselice, bodo mogli biti samo še nosači, natakariji in hotelski vratarji, piše »Popolo di Roma«.

Vlada Južnoafriške zveze je sklenila prevzeti 20 tisoč italijanskih ujetnikov, zajetih v Libiji, da jih ne bo treba prevažati v Indijo, ker angleško poveljstvo potrebuje vse prevozne ladje za prevoz čet in vojnega materiala. Ujetnike bodo porabili za razna javna dela v Južni Afriki, poroča »United Press« iz Capetowna.

Zastopnik francoske vlade v Parizu, poslanik Brinon, bo v kratkem dopotoval v Vichy ter prinesel maršalu Petainu Hitlerjev odgovor na spomenico, katero je Petain poslal pred božičem po admiralu Darlanu. Zdi se, da je Petain v tej spomenici sporočil nemškemu kanclerju pogoje, pod katerimi bi bila Francija pripravljena sodelovati z Nemčijo, poročajo švicarske radijske postaje.

Dolžnost močnega vojnega brodograja, ki ni bilo nikdar premagano, je, da se bojuje, ne pa, da se potopi. To brodogrje mora takoj nastopiti proti sovražniku, ki bi se hote! ... lastiti francoskih postojank v Afriki in jih porabiti za oporišča. Če je vladi v Vichiju kaj do obranitve francoskega imperija, naj zapove, da bodi francosko vojno brodogrje pripravljeno, da ubrani tuniško oporišče Bizerto, od katerega so Nemci oddaljani zdaj samo pol-odru uro poleta in kamor hočejo vreči s Sicilije svoje čete. Tako in podobno sodi de Gaulleova agencija AFI, ko razpravlja o izjavah francoskih ministrov, da je brodogrje dobilo zapoved, naj ga posadke rajši potopijo, kakor da bi prišlo v roke nasprotniku.

Hitler bo kot pogoj za sklenitev miru s Francijo zahteval od maršala Petaina odstop francoskega oporišča v Tunisu, od koder bi se potem začel nemški napad na angleško brodogrje in na angleške postojanke ob Sredozemskem morju, domneva agencija Reuter.

Rooseveltovi bivši nasprotnik in sedanjí njegov zaupnik Willkie, je večeraj imel izredno priliko, da se je prepričal, kako redno poslujejo najvažnejše in najbitnejše angleške demokratične ustanove, zlasti poslanska zbornica. Udeležil se je njenih sej, ko so razpravljali o dveh važnih načelnih vprašanjih: o ustavitvi komunističnega tiska in o izključitvi Churchillovega gospodarskega sodelavca Boothbyja iz zbornice. Boothby je v javnosti vzbudil sum, da ni pravilno upravljal češkoslovaškega državnega premoženja v Angliji. Zbornica pa se je postavila na stališče, da poslanec ne le ne sme ničesar zagrešiti, temveč ne sme niti vzbuditi suma in domneve, da bi bil kaj nepravilnega storil ter je Boothbyja izključila, poroča agencija Associated Press.

V Franciji bo v kratkem ustanovljena nova stranka narodnega edinstva, ki jo bo vodil maršal Petain, poroča DNB iz Vichyja.

Angleška spodnja zbornica je z 297 proti 11 glasovom potrdila sklep o ustavitvi komunističnega dnevnika »Daily Worker«, češ da je komunistično glasilo z vsemi silami oviralo angleške vojne napore ter delalo usluge sovražniku. Ta sklep pomeni novo obsodbo komunizma in kaže, kakšno vlogo igrajo komunisti, zlasti pa njihov tisk v sleherni državi, ki je tako nespametna, da komunistično pisanje v tej ali oni obliki dovoljuje. Za novega madžarskega zunanjega ministra bo, po domnevah nemškega tiska, najbrž imenovan dosedanji madžarski poslanik v Bukarešti Bardoszy.

V Ljubljani je ustanovljen angleški konzulat z delovnim področjem na vsem slovenskem ozemlju. Za prvega konzula novo ustanovljenega konzulata je bil imenovan g. Leonard Cecil Pettitt, ki je službo že nastopil in naredil nastopne obiske pri zastopnikih oblasti. Angleški konzulat ima svoje prostore na Trštevci cesti št. 76.

94. dan vojne med Italijo in Grčijo:

Predsednik grške vlade Metaxas - umrl

Atene, 29. januarja. m. Davi ob pol 6 je nenadno umrl predsednik grške vlade, zunanji in vojni minister general Metaxas, ki je štiri leta vodil Grčijo po poti svobode in neodvisnosti. Novica o njegovi nenadni smrti je po vsej Grčiji vzbudila silno žalost, saj je bil Metaxas tisti, v katerem je vsa država videla prvoboritelja za svobodo. Vzrok smrti še ni znan.

Nekje v Italiji, 29. jan. Stefani. 235. uradno poročilo italijanske vojske pravi:

Na grškem bojišču smo pri krajevnih napadih prizadejali sovražniku hude izgube, dobili v roke ujetnike in zajeli avtomatsko orožje. Naša letala so izvedla hude napade na motorizirane oddelke ter na zbirališča sovražnih čet.

Atene, 29. jan. AA. Reuter, Atenski radio je objavil uradno poročilo propagandnega ministr-

stva, ki pravi, da so grške čete odbile dva velika italijanska napada na osrednjem bojišču. Prvi napad je odbilo grško topništvo in ogenj iz grških jarkov. Takoj nato so italijanske čete začele z drugim napadom, ki je bil še huji in so ga podpirali tanki. Toda grško topništvo je začelo s križnim ognjem in se tudi ta napad ni posrečil. Italijanske čete so se nato umaknile. Uničeni so bili štirje sovražni tanki.

prelile več krvi.

Atene, 29. januarja. Poveljstvo britanskih letalskih sil v Grčiji poroča, da so britanska letala izvedla uspešen napad na Elbasan. Eksplozivne bombe so bile vržene na vojaške naprave. Kaže, da je bila povzročena znatna škoda. Vsa britanska letala so se vrnila

Sovjetski nakupi v Ameriki - za Nemčijo

Izjave angleških in ameriških državnikov o preprečitvi dovoza ameriškega blaga čez Rusijo v Nemčijo

Washington, 29. jan. o. UP: Novi angleški poslanik v Združenih državah, lord Halifax, je večeraj imel poldrugourni posvet z namestnikom ameriškega zunanjega ministra, Wellesom. Po posvetu je časnikarjem izjavil, da bo z angleškim zunanjim ministrstvom takoj načel vprašanje o izvozu ameriškega blaga v Sovjetsko Rusijo. O tem blagu sodi Anglija, da ga Sovjeti kupujejo za Nemčijo in izvažajo tja. Dozdaj so bile v Rusiji poslane znatne količine žita, letalskega bencina in bakra in kaže, da se bodo za bodoče še pomnožile. Zdi se, da Sovjeti v ta namen vozijo razno blago tudi iz Južne Amerike.

London, 29. jan. o. Reuter: Minister za blokado, Dalton, je večeraj poslanski zbornici povedal, da je angleška vlada Ameriki in Sovjetski Rusiji pojasnila svoje stališče do sovjetskega uvoza iz Združenih držav in da bo v kratkem prišlo do ukrepov, ki bodo ta sovjetski uvoz iz Amerike za Nemčijo omejili.

Washington, 29. jan. o. UP: Zunanji minister Hull se je večeraj bavil z izjavo angleškega blokadnega ministra in dejal, da je po njegovem ameriški izvoz v Sovjetsko Rusijo premahnen, da bi imel za Nemčijo kaj vojaškega pomena.

Admiral Raeder o uspehih in nalogah nemške vojne mornarice in ladjedelstva

Berlin, 27. januarja. DNB. Vrhovni poveljnik nemške vojne mornarice admiral Raeder je imel večeraj popoldne pred delavci ladjedelnic v Bremenu govor, v katerem je med drugim rekel: Nemška vojna mornarica je v 14 mesecih vojne dosegla izredne uspehe in presenetila svet z drznostjo. Najpomembnejši dogodke je bilo zavzetje norveških pristanišč. Junaštva, ki so se tedaj dogodila, spadajo v zgodovino.

Zavoljo zmage na zahodu se lahko vsa udarna sila nemške vojne mornarice zbira v novih oporiščih in napada življenjsko pomembne britanske vire na Atlantskem, Indijskem in Tihem morju.

Lahko se reče, da je bilo samo z napadom na konvoje uničena četrtina angleških ladij, v mirnem času potrebnih za uvoz. Ko pa nemške podmornice s podporo letalstva in bojnimi silami v čezmorskih krajih sistematično preprečujejo uspešen uvoz in ko v čedalje večjem obsegu vsak dan potapljajo dragocene ladje, potem je popolnoma jasno, da bo morala Anglija prej ali slej podležiti, če njeno življenje zavisi od uvoza. Anglija danes ne more strahovitih ladijskih izgub pokriti z novimi ladjami. Anglija se čedalje bolj približuje neizbežnemu propadu in nobena sila na svetu tega ne bo mogla zadržati, ker vsaka pomoč od zunaj prihaja zaradi udarne sile Nemške mornarice. Odstranitev britanske

ga jarma pomeni samo boj in zmago. Nikdar več ne bodo svobodni narodi žrtve ropanja in nikdar več ne bo mogel tuji politik izgovarjati besedo, da je 20 milijonov Nemcev preveč.

Nemški delavec stoji ob strani nemškega vojaka v prvi črti. Delavci nemških ladjedelnic igrajo veliko in odločilno vlogo za nemško mornarico. Od njihovega znanja in sposobnosti je odvisen tudi uspeh in udarna sila vojnih ladij. Doseženi uspehi so nastali v zelo težkih razmerah. Prihajalo je tudi do izgub. Ladjedelnice ter levska stanovanja so bila izpostavljena britanskim bombnim napadom. Na srečo izgube in škoda niso bile velike. Delavstvo je ohranilo izredno disciplino in je tako najbolj preprečilo sovražnikove poskuse. Pri tem je mnogo pomagala protiletalska obramba v ladjedelnicah, ki je preprečila večjo škodo. Toda sedaj doživlja sovražnik popolno maščevanje, ki se mu vrača stokrat in tisočkrat za vse, kar je zagrešil. V svoji zaslepljenosti misli sovražnik, da bo s terorističnimi dejanji omajal odporno silo nemškega naroda. Nemško delavstvo je dalo pravičen odgovor s tem, da je svoje napore še podvojilo. Posebna zasluga delavstva pa je, da so Nemci vojni mornarici mogli in še sedaj lahko izvršujemo ne samo popravila ladij, temveč moremo o pravem času izpeljati tudi svoj program za delo novih ladij. Nemške izgube so malenkostne. V tem

Od tu in tam

Svojega komisarja je postavil hrvaški ban v podjetje »Suhomesnata i mlinška industrija, d. d. v. Sidu«. Za komisarja je bil postavljen tamkajšnji okrajni glavar, in sicer na podlagi posebne uredbe, ki ima namen zaščititi industrijo na hrvaškem področju in preprečiti njeno preseljevanje na vzhod. Za lastništvo imenovanega podjetja se tožarita pred sodiščem belgajski izvoznik Dimitrije Marković, ki trdi, da je izključni lastnik, in Zveza erbskih kmetijskih združenj, ki trdi, da ima pravico do polovice delnic. Prva sodna razprava je dala prav Markoviću, češ da se mu je posrežilo dokazati lastništvo, in Zveza kmetijskih združenj nima pravice zahtevati polovice delnic, kakor sta se bila oba meda dogovorila pred časom. Komisar naj bi skrbel, da bo podjetje poslovalo in delovalo naprej navzlic tožarjenju med lastnikoma.

O vprašanju prehrane hrvaških krajev se je bavila konferenca okrajnih glavarjev, katere je bil sklical v Zagrebu hrvaški ban, in sicer iz tistih okrajev, kjer se pridelava več žita, kakor pa ga ljudje sami porabijo. Posvetovali so se o najbolj primeren načinu za prisilno odkupovanje žita in tudi o drugih upravnih vprašanjih. Okrajni glavarji bodo tri dni v Zagrebu. Konferenca je vodil podban dr. Krbek, svoja poročila pa so podali skoraj vsi načelniki oddelkov banke oblasti.

Novo kmetijsko gozdarstvo fakulteto so odprli v ponedeljek v Sarajevu. Fakulteta spada v okvir belgajske univerze in je bila ustanovljena na dolgoletne prošnje in zavzemanje muslimanov in hrvaških politikov iz Bosne in Hercegovine. Pri svečanosti so bili navzoči zastopniki vseh oblasti, pravoslavne cerkve in drugih ver ter predstavnik belgajske univerze ter končno zastopniki vseh vrst industriji v Bosni in Hercegovini. Nova fakulteta naj bi dvignila število izobražencev, ki bi se zanimali za naravno bogastvo Bosne in vzgojila domače strokovnjake. da potem tujih ne bi več potrebovali.

Bosanski in hercegovski muslimani se še vedno jeze na upravo belgajskega radia, katero dolže, da jih je v oddajah nekajkrat žalila. Predsednik belgajskega radia dr. Voja Janjić je obdolžitev zanikal in rekel, da radio zmerom spoštuje brate muslimane in jim oddaja ob večjih praznikih njihovemu verskemu prazniku primeren program. Njemu pa odgovarja list ministra dr. Kulenovića »Nova pravda«, ki ne jemlje na znanje te oprostilne izjave in ugotavlja, da se je dr. Janjić sproti izmaknil obdolžitvi, da je neka oddaja grdo žalila muslimane. Muslimani so tudi hudi, ker se v oddajah postaje tako govori in predava, kakor bi bili vsi muslimani Srbi. To je tudi očitek, zaradi katerega hrvaško časopisje obširno razpravlja o muslimanskih oddajah belgajskega radia.

Hitra pomoč banke oblasti je dvignila kraje ob Kolpi večje poplave. Kolpa se je vrnila za pet metrov nad normalo, toda v naglem tempu se je z denarjem banke oblasti zgradila na najbolj kočljivih in ogroženih mestih zaščitne nasipe in preprečili morebitno večjo poplavo. Zanimivo je, da je pred dvema dnevtoma tam začel nenadoma padati sneg, čeprav je bilo dan poprej tam 19 stopinj nad ničlo.

Dalmatinski inženirji zahtevajo posebno skrb oblasti za jadranska pristanišča. Menijo, da se je vsa pomorska politika doslej vodila nespamelo in da se ni nihče brigal za popravilo in ureditev večjih pristanišč. Se manj se je posvečala pozornost izgradnji prometnih zvez pristanišč z zaledjem. Zato bi po njihovem mnenju bilo prav, če bi upravo pristanišč avtonomizirali in uvedli posebno pomorsko oblast s sedežem v Splitu.

Pred nekaj dnevi so v Dubrovniku slovesno pokopali bogataša in predsednika Dubrovačke plovilne d. d., 94-letnega Frederika Glavića. Mož, ki je začel kot navaden delavec v tujini, si je s pridnostjo nabral veliko premoženje, katero je potem vložil v domače ladjarsko podjetje, da bi ga otel iz rok tujcev. Mož se je v svoji opokori spomnil vseh večjih kulturnih ustanov in daroval tako za take namene nad tri milijone din. Kdaj neki bomo tudi o kakšnem slovenskem bogatašu brali, da se je v oporoki spomnil z večjim zneskom kulturnih ustanov svojega naroda?

Šele pred nekaj dnevi se je hudoval bivši hrvaški narodni poslanec Franjo Hegeduš, ki je kot zastopnik dr. Mačka pozdravil zborovanje HSS za okraj Bjelovar. Ugotavljal je, da stvari ne teko tako, kakor jih je zamislil sporazum, zlasti ne gre hitro od rok preureditev hrvaške banovine. Toda tega niso krivi hrvaški politični voditelji, temveč razmere, v katerih živimo. Zatrnil je, da se dr. Vl. Maček na vse načine trudi, da bi dosegel za Hrvače tisto, kar jim pripada, posebno pa gleda na to, da bi nas svetovno klanje ne doseglo. Napadel je tiste ljudi, ki sedanje stanje izrabljajo in trosijo neslogo med ljudstvo. Hrvaška se je znala zmerom braniti in se bo branila tudi sedaj, je Hegeduš zagotovil poslalske.

15 hiš se je začelo pogrezati v zemljo v Somboru v Vojvodini. Zaradi naglega kopnenja snega se je v tleh nabralo silno veliko talne vode, ki je povzročila nesrečo. Tiste hiše, ki so stale na najbolj vlažnih tleh, so se začele zibati in pogrezati, zidovje pa pokati. Iz 15 hiš so se stanovci morali takoj izseliti, pri več drugih hišah pa se kažejo podobni znaki rušenja. Nekatere vesti celo povedo, da se bo po vsej verjetnosti okrog 100 hiš ogroženih od talne vode. Nekd družini bi se kmalu zgodila huda nesreča, kajti zidovje se je začelo sedeti ravno tedaj, ko so domači sedeli pri kosilu. Pohabljeni pa so hitro iz hiše in se tako rešili.

Kotor slavi od ponedeljka svoje tradicionalne svečanosti sv. Trifuna, ki je mestni zaščitnik. Svečanosti se začne opoldne, ko ura mestne stolnice odbije dvanaest. Tedaj se razvije na stolpu stolnice zastava s podobno sv. Trifuna, spodaj pred cerkvijo pa so zbrani člani Bokeljske mornarice s svojima admiraloma in malim admiralom, ponavadi malim dečkom osemih ali dvanajstih let. Takoj po razvitu zastave zaigra godba državno himno, z vseh cerkva pa začne zvoniti. Svečanosti se nadaljuje prav do svečnice, a najbolj zanimive in slovesne pa so na zaključni dan.

213.000 dinarjev je v stari žimnici našla vdova Terezija Grozaj iz Sika. Pri njej je stanovalo svak ki je v starosti 87 let umrl lani decembra. Mož je bil upokojenec, za katerega so pripovedovali, da si je prihranil lepe denarje. Toda mož o svojih prihrankih ni nič govoril. Ko je umrl, je Grozajeva odnesla posteljino prezaht. Ko je iztresala žimnico, je padlo iz nje polno bankovcev po 1000 in 100 dinarjev, vsega za 213.000 dinarjev. Žena je denar pobrala in ga odnesla na sodišče, ki jo odločilo, komu ves denar pripade. kajti pokojnik ni zapustil nobenih neposrednih potomcev.

Nesporazum — vzrok smrtne nesreče

Hlodi, ki so jih delavci spuščali po drči, so do smrti pobili 33 letnega Kranca Alojza

Maribor, 28. januarja.

V gozdu grafa Thurna v Podpeci se je pripetila nesreča, ki je zahtevala življenje pridnega delavca. Povzročil pa je nesrečo tragičen nesporazum med delavci, ki so bili zaposleni pri spravljaju lesa po drči. Drča je dolga 500 metrov ter zelo strma. Hlodi drčijo po njej z bliskovito naglico, kakor puščice. Pri spuščanju je zaposlenih vedno večje število delavcev, ki so razvrščeni vzdolž drče ter se medseboj sporazumevajo s posebnimi znaki, s katerimi se daje povelje za pričetek spuščanja, za prenehanje dela in za druge tozadevne povelje. Ko se je spodaj drča nekaj pokvarila, so dali delavci, ki so bili pri spodnjem koncu zaposleni, znamenje, naj oni zgoraj s spuščanjem prenehajo. Znak so poslali naprej delavci, ki so bili zaposleni pri sredini drče. Nato sta se odpravila dva delavca, ki sta stala ob sredini

drče, k bližnjemu studentu, da se napijeta vode. Med tem pa so ti, ki so bili postavljeni spodaj, poškodbo na drči že popravili ter so dali znak zgoraj, da lahko spet začnejo s spuščanjem. Oba delavca, ki sta bila vodo, sta znak preslišala in ko sta se vrnila na drčo, sta mislila, da hlodov še ne spuščajo. Na mestu, kjer sta stala, napravila drča ovinek ter je vidna le nekaj metrov naprej. Ko je stopil 33 letni Kranec Alojz nič hudega sluteč na drčo, je pridrvel hlod ter ga zadel v prsi s tako silo, da mu je pri prsi zdrobil prsni koš ter delavca vrigel po tleh. Tedaj je pridrvel že drug hlod ter spet zadel Kranca, mu zdrobil roko in togar ter bil lobanjo. Šele tedaj je uspel njegovemu tovarišu, ki je v zadnjem hipu skočil pred drvečim hlodom z drče, zaustaviti zgoraj s spuščanjem zaposlene delavce. Nato so hiteli h Krancu, pa so ga našli že mrtvega.

Razne zgodbe iz sodne dvorane

Krivoprisežnik — Za 200 din 1 leto — Junak noža

Ljubljana, 29. januarja.

Mali kazenski senat je ta mesec sodil vlomilcem, roparjem, junakom noža in sleparjem. Delil je tudi prav stroge kazni od 1 leta do 7 let robije. Splošen pregled januarskih sodb nam kaže, da je bilo 12 obtožencev sojenih na 21 let in 5 mesecev zaporne kazni že to leto. Prav grd zločin je še vedno zločin krive prisige. Krivoprisežniki prihajajo skoraj tedensko pred sodnike malega senata. Včasih so prav zamotane zadeve, ki izvirajo iz kakih dolgotrajnih in dragih civilnih pravnih.

Francka Lešnjakova je pri ljubljanskem okrožnem sodišču vložila že leta 1938 civilno tožbo proti fantu Janezu Anzelcu za plačilo odškodnine v znesku 30.000 din. ker ji je obljubil zakon, a jo je pustil na cedilu. Janez je uporabil vse mogoče trike, da bi ovrzel odškodnino in dobil pravdo. Zelenikov Lojze je v procesu nastopil kot prič proti Francki in je pričal pod prisogo v korist Anzelca. Sedaj, po dolgi preiskavi, je prišel Lojze pred mali kazenski senat, obtožen zločina krive prisige. Včeraj se je ta pravda pred tremi sodniki sila zavlekla in se še ni končala. Stvar pa datira, kakor pravijo priče, še iz leta 1935, ko je Francka plesala na neki gasilski veselici z Lojzetom in sta pozneje sama odhajala proti domu. Tri priče, sami fantje, so po spominu pripovedovali, kako je bilo na dotični gasilski veselici pred toliko in toliko leti. To vedo, da je morala biti nedelja ali pa praznik. Neki fant je kratko in možato dejal: »Vem samo toliko, da smo takrat imeli v vasi tri velike dogodke: rojstvo, poroko in birmot Razprava, ki jo je vodil s. o. s. g. Rajko Lederhas, je bila preložena. Izvedeni bodo prav zanimivi dokazi. Sodišče bo uvedlo pri občini, pri gasilski četi in v župnišču poizvedbe, kdaj je bila ta izredna nedelja treh važnih dogodkov v vasi. Obtoženec Lojze je drugače sodnikom zatrjeval, da je takrat prisegel pred sodiščem po svoji mirni in pošteni vesti in ni nič lažnega in za Franko škodljivega izpovedal.

Janez Rode z Lačnega Vrha je suh ko trlica. Po poklicu je tesar, ima to napako, da rad sega po tujih stvareh in si jih pridobiva v svojo korist. Janez je lani tesal pri posestniku Janezu Kuharju

v Šmarci, kamniški okraj. Gospodar ga je plačal. Janez pa je 5. decembra na Miklavžev večer zlezal v Kuharjevo hišo, izmaknil 200 din gotovine in si privoščil v kuhinji tudi porcijo zajčje obare, ki se je grela na štedilniku. Janez je začel sodnikom ponižno in tiho govoriti:

»Vzel sem res 200 din, pa nisem bil tat. Kuhar je bil meni toliko dolžan. Rabil sem denar za čevlje in perilo.« Janez je bil zaradi tatvine že trikrat kaznovan. Kazenski list pravi: prvič 14 dni strogega zavora, drugič 4 mesece in tretjič 5 mesecev strogega zavora. Senatni predsednik: »Janez, Janez! Reč gre vedno višje! Obtoženec slovesno: »Gospodje sodniki! Nikdar več ne bom kradel. Pošten bom! Predsednik: »Fant, poboljšaj se!«

Za omenjeno tatvino 200 din gotovine je bil Rode obsojen na 1 leto robije. Kazen je sprejel.

»Ali ste razumeli sodbo? Obsojeni ste zaradi hude telesne poškodbe na 1 leto zatečenja? Tako nekako je končal senatni predsednik razpravo proti junaku noža Lojzetu Vidmarju, oženjenemu strojniku, ki je 8. septembra lani v Praprotnem, kamniški okraj, z nožem sunil Janeza Zagarja v desno stran prsi in znatno poškodoval pljuča. »Ne razumem, gospod predsednik! Kaj je to zatečenje?« je odvrnil Lojze, ki je drugače prav krepak možakar. Predsednik kratko: »Zatečenje je milejšja kazen od robije in strogega zavora. Zaprti boste pa kljub temu! Nekaj več ugodnosti boste imeli v zaporu,« mu je pojasnjeval g. predsednik. Omenjeni da — bila je nedelja — sta bili v Remšakovi gostilni dve skupini fantov. Ko je alkohol razgrel fantovske možgane, se je začelo zbadanje. Zagar je zagrabil Vidmarja okoli prsi in ga nosil po gostilniških sobah. Velik krobot. Lojze je smatral to za skrajno ponižanje svojega fantovskega ponosa in časti. Odsel je iz gostilne, potegnil nož iz žepa in zaklical Zagarju: »Pridno sem, lastovka!« Zagar je visok in suh človek. Zunaj sta se spoprijela. Lojze je nasprotnika napadel in oklal.

Pred sodniki se je izgovarjal na silobran, kar mu sodniki niso verjeli. Poleg kazni ima plačati Zagarju še 500 din za bolečine in 8000 din za izgubo na zaslužku.

Svetovni rekorderji in rekorderke v plavanju

Moški: prmo plavanje.

- 110 m P. Fick, USA 56.4.
- 200 m J. Medica, USA 2:07.2.
- 300 m J. Medica, USA 3:21.6.
- 400 m J. Medica, USA 4:38.7.
- 500 m R. Flanagan, USA 5:56.3

Stanovskim človekoljubnim ustanovam v vednost

Casopisje je priobčilo, da je trgovsko ministarstvo izdalo pravilnik o človekoljubnih ustanovah.

Spričo tega sporoča Akejski odbor stanovskih humanitarnih ustanov, da se ta pravilnik ne tiče navedenih ustanov, kajti pravilnik pravi v čl. 1., da določila pravilnika ne veljajo za one ustanove, ki imajo poslovanje določeno za določen krog oseb, ki so v medsebojnih službenih ali profesionalnih (stanovskih) odnosih in ki delujejo na osnovi stanovske vzajemnosti in določajo prispevke in podpore na občinah zborih.

Predmetni pravilnik torej za naše ustanove ne velja, ker ga za te ustanove pripravljajo posebej ministarstvo za socialno politiko in narodno zdravje.

V Ljubljani, dne 27. januarja 1941.

Akcijski odbor stanovskih človekoljubnih ustanov.

Murska Sobota

Banovinska bolnišnica v Soboti je premajhna. Iz podatkov, ki jih je dala na razpolago uprava banovinske bolnišnice, je razvidno, da je naval bolnikov v bolnišnico vedno večji, prostori pa pretesni. Prefekto leto je bilo sprejetih okrog 4000 bolnikov, znatno več kakor prejšnja leta. Operacij je bilo 1824, dočim jih je bilo v letu 1935 samo 690. Umrljivost je v preteklem letu znašala 2,92%, kar je zelo malo.

Ker je porast bolnikov, ki iščejo zdravlja v bolnišnici, vedno večji, so postali prostori pretesni in tudi ne ustrezajo današnjim zahtevam dobre bolnišnice. Veliko bolnikov zavoljo pomankanja prostorov bolnišnica ne more sprejeti in jih mora zdraviti ambulantno. Zato je nujno potrebno, da se za ta okoliš postavijo nova bolnišnica, kjer bo dovolj prostora za vse tiste, ki se bodo zatekli v bolnišnico. To je potrebno so uvideli tudi merodajni čimtelji. Spomladni bodo začeli postopoma z zidanjem nove bolnišnice, ki bo stala ob cesti Sobotna-Beltinci.

Preteklo leto je bilo v Prekmurju dosti dežja — pa malo pridelka. V Prekmurju je bilo lansko leto sorazmerno veliko padavin. Če primerjamo meteorološke podatke zadnjih desetih let, lahko ugotovimo, da je bilo lansko leto, če izvzamemo leto 1927, največ padavin. Tudi razdelitev padavin je zanimiva. V Prekmurju je znano, da jih je najmanj v prvih spomladanskih in poletnih mesecih, dočim je bilo lansko leto največ padavin prav v poletnih mesecih. Nprestano deževje v poletnih mesecih je močno vplivalo na njivski pridelke, ki so bili bolj pičli. Posebno pšenica, katere se v Prekmurju precej pridelava je lansko leto slabo odrezala in je bil pridelok znatno manjši, kot prejšnja leta. Tudi drugi pridelki so bili slabši, razen koruze, ki je prav dobro uspela. Posledice slabe letine se že občutijo, ker nekateri niso pridelali nič za domačo potrebo, dočim so prejšnja leta celo prodajali žito. Ker ni bilo žita, so tudi dohodki izostali in nešteto družin preživlja v dobi draginje težke čase.

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer. sk. stanje	Temperatura: v °C		Veternost: v m/s	Vetar (smet. jakost)	Padavine	
		noč	dnev			mm	vrsta
Ljubljana	767.7	-2.6	-4.8	10	S ₁	—	—
Maribor	768.3	-7.4	-10.0	10	0	—	—
Zagreb	769.9	-4.0	-5.0	10	NE ₂	—	—
Belgrad	770.1	-2.0	-6.0	70	NE ₁	—	—
Sarajevo	768.1	2.0	-2.0	80	0	—	—
Vis	763.8	8.0	4.0	90	SE ₂	—	—
Split	763.3	11.0	5.0	60	NE ₄	—	—
Kumbar	762.1	15.0	6.0	40	NE ₂	—	—
Ziribe	764.5	5.0	2.0	90	NE ₂	—	—
Dubrovnik	762.1	12.0	6.0	40	NE ₁	—	—

Vremenska napoved. Prevladovalo bo oblačno in zmerno hladno vreme. Najnižja temperatura na letališču je —5 stopinj Celzija.

Koledar

Danes, sredi, 29. januarja: Franč. Sal. Četrtek, 30. januarja: Martina, d.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 43; mr. Trnkoczy, ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ul. 7.

Cankarjev večer priredi drevi ob 20. Zenski odesk Prosvetnega društva Trnovo v društvenem domu Karunova ul. 14. Na sporedu bo poleg pevskih točk in številnih recitacij iz najlepših Cankarjevih del tudi predavanje urednika g. dr. Tineta Debeljaka. Vstop prost. Odbor.

Zadnje zgodovinske najdbe v Sloveniji je naslov predavanja, ki ga bo imel dr. Rajko Ložar v petek, 31. januarja ob 8 zvečer v Frančiškanski dvorani. Dolžnost zavednega Slovenca je, da spoznava svojo domovino tudi iz zgodovinskega stališča. Slovensko ozemlje je tvorilo že od nekdanja važna točka za vse narode, ki so se premikali od severa proti jugu. Zanimivi sledovi o tem se nahajajo v zemeljskih plasteh naše zemlje. Dolžnost ljudske prosvete pa je, da to, kar znanstveniki odkrijejo, razširi med ljudi z besedo in sliki. Zato na to predavanje opozarjamo že danes.

Ljudska univerza, mala dvorana Filharmonije, Kongresni trg. Dr. Bogumil Vošnjak bo predaval danes, dne 29. januarja ob 20 o Jugoslovanskem odboru v Londonu in o postanku Jugoslavije. Vstop prost. — Okrajna organizacija vojnih prostovoljcev.

Predavanje Pedagoškega društva. Predavanje, ki je bilo napovedano za danes popoldne, zaradi zaprek ne bo danes, ampak v soboto, 1. februarja ob 18 v predavalnici Mineraloškega inštituta. Predaval bo dr. Milan Perušek: »Šport, zdravje, mladina«. Vsi, ki se zanimajo za aktualno predavanje, vabljeni. Vstopnine ni.

Trnovčani za zimsko pomoč. Kako dobro srce imajo Trnovčani za reveže, nam je spet pokazalo Prosvetno društvo Trnovo, ki bo v soboto, 1. februarja v frančiškanski dvorani vprizorilo igro »Otroška tragedija«, ter je ves čisti dohodek te dobrodelne prireditve namenilo ljubljanskim revežem za zimsko pomoč. Lepa igra se prične ob 20 in bo gotovo že zaradi plemenitega namena prav dobro obiskana.

Šempetrski prosveti bo v sredo, 29. t. m. ob 20 skiptično predavanje za vse odseke. Predaval bo g. ravnatelj Zor.

Besedilo Verdijevega Requiemja je izšlo v posebni knjižici s programom velikega koncerta mesta Ljubljane v spomin častnega meščana dr. Antona Korošca. Poleg latinskega besedila črne maše je tudi slovenski prevod, da bodo obiskovalci koncerta to najslavnejšo črno mašo tudi dobro razumeli ter se poučili o vseh njenih lepotah iz razlage. Requiem je razdeljen na sedem delov, in sicer: I. Requiem in Kyrie (zbor in štirje solisti), II. Dies irae (soli in zbor), III. Ofertorij: Domine Jesu (kvartet solistov), IV. Sanctus (fuga za dva zbora), V. Agnus dei (sopran in alt solo, zbor), VI. Lux aeterna (trostev solistov, alt, tenor, bas), VII. Libera me (sopran, soli in zbor). Program z besedilom in vslopnice se dobe v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu. Še posebej opozarjamo, da je ves čisti dohodek te slovesne žalne prireditve namenjen za zimsko pomoč ljubljanskim mestnim revežem.

O sodobni preiskavi temeljnih tal bo pod okriljem Zavoda za tehnično mehaniko in preiskavo materiala na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani predaval g. ing. Lujo Suklje. Predavanje bo v petek, 31. t. m., ob 20 v zavodovih prostorih na tehnični fakulteti (Aškerčeva c. 11).

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Sreda, 29. januarja: »Othello«. Red Sreda. Četrtek, 30. januarja: »Ugrabljene Sabinke«. Red Četrtek.

Petek, 31. januarja: zaprti. (Generalka.)

Opera. — Začetek ob 20.

Sreda, 29. januarja: »Sabska kraljica«. Red B. Gostovanje tenorista Josipa Gosiča. Četrtek, 30. januarja: »Hlapec Jernej«. Red A. Petek, 31. januarja: ob 15. »Fidelio«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 16 din navzdol.

Opozarjamo na dijaško predstavo Beethovne opere »FIDELIO«, ki bo v petek ob 15. Naslovno partijo bo pela Tea Laboševa. Delo je imelo tako v muzikalnem, kakor v igralškem pogledu dobro izbrano interprete, ki so v okviru režije in pod vodstvom dirigenta ustvarili zanimive kreacije. Sodelovali bodo: Francl, Betetto, Popov, Ribičeva, Lupša in Šladoljev. Dirigent: dr. Švara. Režiser: C. Debevec.

Mariborsko gledališče

Sreda, 29. januarja: zaprti. (Gostovanje v Murski Soboti.)

Četrtek, 30. januarja, ob 20: »Lepa Vida«. Zadnjič. Znižane cene.

Še enkrat »Lepa Vidca! Ker je bila nedeljska predstava »Lepe Vidce« razprodana in si žele še mnogi videti to zelo zanimivo in prodorno uspešno najnovejšo Kozakovo delo, se predstava ponovi še enkrat in ob znižanih cenah ta četrtek.

Litija

II. prosvetni večer bo v dvorani Ljudskega doma v četrtek, dne 31. januarja 1941 ob pol 8 zvečer. Predaval bo g. Vinko Zor iz Ljubljane o temi: »Sedanja vojna v besedi in sliki. Ker so predavanja združena s stroški, bomo pobirali prostovoljne prispevke. Vljudno vabljeni!

Ali naj gredo na bojišče 50 letniki

Da, tudi Rooseveltov zaupnik polkovnik Donovan, ki velja za enega prvih vojaških strokovnjakov v USA

Polkovnik William J. Donovan, ki je kot Rooseveltov zaupni odposlanec obiskal nekatere balkanske prestolnice in je pripotoval tudi v Beograd, je bil v svetovni vojni polkovnik borcev »69 regimenta«. Temeljite izkušnje so mu narekovale opombe, ki jih je pristavil novemu amerišskemu vojnemu zakonu:

»Spričo ogromnih priprav, ki se jih je lotila Amerika za obrambo proti vsakršni sovražni grožnji, so njeni vojaški zakoni tako slepi, da bi utegnili ogražiti obstoj države same — kljub morebitnim vojaškim zmagam.

Če bi prišlo do vojne, bi vojaške moči zbirali po načinu, ki bi bil prav tako malo v skladu s sedanjo državno obrambo kakor bi bilo nekdanje mušketirstvo nasproti sodobnemu, mehaniziranemu vojskovanju. Izključili bi namreč iz vojaške službe vse moške čez 45 let starosti. Vojno breme pa bi bilo na ramah mladine — od 18 do 30 let starih bojnikov.

Izguba mladine — najusodnejša posledica vojne

Ta način postavlja: 1. da domovina lažje pogrša mladeniča kot odraslega moža in 2. da je negoden 17letnik bolj pripraven za državno obrambo kot krepak možak 45 let. Oboje pa je napačno. Zato bomo morali vojaške zakone popraviti. Število rojstev pada, priseljencev ni več, zato so se mladinske vrste zredčile. V bodoči vojni bomo morali pametno gospodariti z mladino, če želimo zmago preživeti.

Ne vemo, koliko zmognih, nadarjenih mladeničev nam je svetovna vojna vzela, tudi ne vemo, kakšen bi bil svet danes, če bi jih bili takrat pridržali. Ponovna izguba več stotisočev ameriških mladeničev — očetov bodočega rodu — bi pomenila socialno in gospodarsko žalost.

50 letniki — najposobnejši moderni vojaki

Človeku je hudo ob misli, da starci sprožijo vojno, mladi pa se v njih bijejo. Silno naporni vojaški pohodi, tako značilni za staroško vojskovanje, so zahtevali mlade, vztrajne moči. V nekaterih prilikah so še v današnji vojni bistveno potrebne. Vendar pa se čedalje bolj kaže nujna po sposobnih, ki odklikujejo moške, stare od 40 do 50 let. Spremljal sem pazljivo ves razvoj vojne mehanizacije od Chateau-Thierryja pa do danes in spoznal, da niso tako važne vojakove mišice kakor njegova pamet. Namesto da bi korakal v bitko, se današnji vojak vozi.

Majord George Fielding Eliot nam z delnim seznanom raznih veščakov, ki jih potrebuje sodobna mornarica, pojasnjuje, do kake mere je vojska zdaj mehanizirana. Poleg številnih drugih izurjenih moči morajo biti na ladji: gasilci, elektriki, strojniki več vrst, kovači, ključavnice, krparji, radiotelegrafisti itd. Armada pa potrebuje mož, ki znajo ravnati z raznimi kompliciranimi strojnimi puškami, protiletalski topovi, ki so večji motoriziranega prometa, ki vedo ravnati z raznimi kemikalijami in smodniki in poznajo vse tajne glede zvez dovoza. Vsa ta opravila zahtevajo jasno razsodnost, trdne živce, izkušnje in samostojno odločitve, za kar so sposobni preko 45 let čudovito pripravni.

Nekaj podobnega vidimo pri upravljanju železniškega prometa. Najbolj natančne in najbolj zahtevne naloge opravljajo v železniški službi le starejši, izkušene moči. Delo na železnici je težko, hudo odgovorno in zahteva spretno veščake. A železniške uprave postavljajo na kočljivo mesta zdaleka več moč srednjih in starejših letnikov kot pa mladeničev.

Mladeniči so dobri letalci in naskakovalci

Morda drži, da bi vojni letalci in naskakovalce čete morali biti načelno iz mlajših vrst. A v svetovni vojni so se pri vojskovanju v strelskih jarkih odklikovali zlasti moški srednjih let. Taka armada je zadržala Nemce v prvi bitki pri Ypresu.

V tretjem in četrtem letu svetovne vojne so starejši vojaki pogosto prekašali mlajše. Na nevarnih mestih, obsepanih z ognjem in plinom, so čisto preprečevali da se niso mlajši vojaki docela zmedli.

V sedanjih utrjenih črtah se ne borijo vojaki več s tolikimi težavami, ki jih poznamo iz prejšnjih vojn. Živijo v dosti varnih, močno zidanih in skritih zaklonih, prevažajo pa jih z oklopnimi avtomobili. Za pozicijsko vojno pa so še zmeraj boljše starejše vojaške moči.

Vojna ne prinaša zmeraj hitrih, vznemirljivih sprememb. Često potekajo ure v topem dolgočasju in mrtvili. Teda se vojak, ki nima po silni razmer svojega razvedrila, rad vda žalostnemu sanjarjenju. Navdušenje in vnaema za sveto stvar splahne. Taki mrtvi življenjski trenutki ne delajo starejšim vojakom, ki se tedaj prepustijo potpežljivemu življenjskemu modrovanju, toliko težav in laže zdržijo v mrtvilo kakor mladi vojaki.

Dušeslovci so me prepričali in lastna izkušnja iz svetovne vojne mi je tudi dokazala, da je pogum mlajših vojakov v nekem ozkem sorazmerju in v približnem ravnatežu s pogumom starejših borcev. Mladina je nagla, bolj nepremišljena in s svojo preveliko vnaemo komaj dosega cilje, ki si jih vojaki može starosti priborijo s premišljeno in mnogo bolj vztrajno potpežljivostjo. Večja starost je prebrodila več težav, vojskovanje pa je ena sama velika težava. Starejši bojevniki je bolj nezaupljiv in si ne dela meglenih utvar. Strah nima nanj toliko vpliva v odločilnih trenutkih.

Podaljšana mladost in vojna

Pri vsem tem pa moram opozoriti še na to važno resnico, da so danes petdesetletniki in celo šestdesetletniki mlajši od štiridesetletnikov prejšnjega pokolenja. Boljše življenjske prilike in neizmerno važne pridobitve v sodobnem naprednem zdravilstvu so znatno razširile meje koristnosti povprečnega človeka. Res je oster, da so moški srednjih let bolj nagnjeni k erčnim hibam in boleznim drugih važnih organov, tako da se bo krivulja ne sposobnih moških, ki so prekoricali 40 let, mnogo močnejše vzpenjala. A ne poznam nobenega vzroka, zakaj ne bi poleg mlajših moči bili poklicani v vojaško službo zdravi, starejši moški.

Dober vojaški zakon mora objeti vse vojaške cilje za varnost države. Zmaga v bitki še dolgo ni vse. Ko bo vojna dobljena, ne bomo merili narodove moči le po njegovih vojaških uspehih. Če bomo nepremišljeno ravnali s silo naše mladine, ki je porok za veličino narodovo v prihodnosti, in jo slepo pognali v boj, bomo stali pred še večjo nevarnostjo kakor je vojna sama — pred hudim in rastočim hiranjem narodovih moči. To pa bi bila pretežka cena za še tako sijajno zmago.

Golobje - poštarji in golobje - fotografi!

V Nemčiji jih imajo zdaj poldrug milijon — Poceni nadomestilo za ogledniška letala in letalce

Človek bi mislil, da v sedanjih časih, ko je brezlična obveščevalna služba že tako zelo izpopolnjena, golobje pismo ne bo več pridoje več dosti v poštev. Toda temu ni tako. Še danes je za preprosti način pošiljanja poročil s kraja v kraj ne samo še vedno v veljavi, pač pa je tudi še vedno zelo pomemben, saj je dostikrat celo verjetnejše, da bo vsebina sporočila, ki ga prenašajo golob-pismo, ostala prej tajna, kot pa, če ga prenašajo po radiu ali morzuju, pa čeprav se poslužujejo pri tem posebnih dogovorjenih šifer. Sovražnik zna namreč te šifre dostikrat razvozlati.

Golobov, ki naj prenašajo pošto, se niso začeli posluževati šele v zadnjih vojnah, recimo v zadnjih desetletjih, pač pa celo že v starem veku. Znano je, da so starodavni Grki na primer sporočali izde olimpijskih tekem tudi že po golobih-poštarjih. Tudi Napoleon I. in Viljem Oranski sta uporabljala golobe kot poštarje v svojih vojnah. Golobje so dalje tudi Nathanu Rotschildu prinašali poročila o Napoleonovih vojaških uspehih in so mu bili vprav eni najzanesljivejša opora pri njegovih gospodarskih špekulacijah. Nemčija je imela v prejšnji svetovni vojni nič manj kot 120 tisoč golobov-pismo.

Izrednega pomena je golobja pošta zlasti na bojišču samem, med prvimi bojnimi črtami in zaledjem. Golob lahko leti s hitrostjo 60 km na uro, če pa je vreme najugodnejše, celo do 120 km. V vojaškem oziru je zlasti važna, da golobje-poštarji navadno letijo do 150 m visoko, tako da jih je s kroglo zelo težko zbiti na tla. Brez težav preletijo golob razdaljo 300—400 km, ugotovljeni pa so bili celo primeri, da je golob preletel daljavo 1500 km. Čim dalje mora leteti, tem večja je seveda verjetnost, da na cilj ne bo prispel. Pri njegovem poletu ga gora ali pa morje prav nič

Pred odhodom londonskega vlaka v sedanjih nemirnih časih.

Stvari, ki so vsak dan na vrsti: Sveče

Sveče izdelujejo iz loja, voska, parafina in stearina. Loj je tolišča goved, ovac in koz ter rumenkaste barve. Surov loj razrežejo v strojih na drobne kose, ki jih potem stave, nato ga nekaj časa puste v miru, da se izčisti. Čisti loj je trši kot običajni in ga uporabljajo za izdelovanje sveč. Manj čist in mehak loj rabijo v milarni. Čistih lojevih sveč danes ne izdelujejo več v toliki meri, pač pa iz loja na poseben način pridobivajo stearin, belo, krhko snov, ki iz nje ulivajo sveče.

Voščene sveče iz čebelnega voska so precej drage in jih izdelujejo le v cerkvene namene.

Parafin je bela, vosku podobna snov, ki se pridobiva pri destilaciji rjavega premoga in iz osokerita (kameni vosek), ki ima isti izvor kot petrolej.

Sveče delajo tudi iz zmesi stearina in parafina in sicer tako: v tovarni s pomočjo pare v posebnem kotlu raztalijo vosek (voščene sveče). V ta raztaljen vosek po večkrat namakajo napete stenje (nit) toliko časa, da dobijo željeno debelino sveče. S posebnimi stroji jih potem zgladijo, razrežejo in ohlajene pakirajo.

Iz stearina ulivajo sveče. Na posebnih vlivnih mizah imajo po 100—200 obešenih modelov. Po sredi vsakega modela je napeljan bombaževina sten. V te modele vlivajo staljen stearin. Posebna priprava dvigne vlive sveče iz modelov. Ohlajene stearinske sveče se ohladijo z volnenimi krpmi. Podobno vlivajo parafinske in lojeve sveče.

Dobre stearinske sveče so bele, trde in zvone, če udarimo z njimi po trdi plošči. Imenujemo jih tudi Millyjave sveče, ker jih je začel izdelovati Adolf de Milly iz Pariza leta 1834.

Parafinske sveče so sivorumenkaste, mehkejšje, prozorne in ne gore s tako svetlim plamenom kot stearinske. Stearinskim svečam dodajamo nekoliko parafina, ker bi bile drugače prekrhke.

RADIO Program radio Ljubljana

Četrtek, 30. januarja: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Za vsakega nekaj (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski spored Rad. ork. 14 Poročila, objave — 17.30 Salonski kvartet — 18.10 Plošče — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.40 Plošče — 19.50 Deset minut zabave — 20 Koncert orkestralnega društva Glasbene Matice, dirig. L. M. Škerjanc — 20.45 Plošče — 21 Koncert. Sodeluje ga. Tončka Šuštar-Maroltova (sopran) in Rad. ork. — 22 Napovedi, poročila. Konec ob 22.20.

GENERAL KEIVICKI:

BIL SEM V STALINOVU SLUŽBI

Zadaj v dvorani je stal Staš Huber, eden od utemeljiteljev Mladinske internacionale. Ko je brez cilja pohajal tam, je srečal starega tovariša, ki je tudi še zdavnaj izgubil svoje stopnje. Bila sta vesela, da sta se dobila. Stari prijatelj je povabil Huberja k sebi na dom. Večji del noči sta prebila s tem, da sta pri pijaci obnavljala spomine ter si pripovedovala zgodbe.

Več dni zatem so Huberja povabili pred nadzorstveno komisijo Kominterne:

»Ali ste bili zadnje sredo ponoči v stanovanju tovariša N.«
Huber je obdolžitve priznal. Takoj so ga izključili iz stranke in ga s tem onesposobili, da bi imel kakršno koli mesto. Zapovedali so mu, naj takoj zapusti stanovanje. Tako se je znašel brez strehe na cesti.

Prišel je k meni in ostal.

Te dni sem bil prepričan, da se bo Staš Huber sam ubil. Toda na pomoč mu je prišel Manuilski, eden voditeljev Kominterne. Nadzorstveno komisijo so pregovorili, da je spremenila svoj sklep. Huberja so spet sprejeli v stranko in sicer s pripombo »odločno in poslednjič posvarjenec, kar so zapisali v njegove osebne izkaze. Dobil je mesto na postaji v Velikije Luki. Huber je natančno vedel, kako kočljiv je njegov položaj zdaj in je delal, kar se da pridno ter vedno upal, da bo črni madež v njegovih strankarskih izkazih izbrisan.

Delal je tako dobro, da so ga novembra 1936 poplačali s letalsko vožnjo iz Velikih Lukov v Moskvo, kjer so praznovali obletnico boljševiške revolucije. Letalo se je med potjo ponesrečilo in Staš Huber je bil ubit. Več mesecev pozneje mi je nekdo od njegovih prijateljev dejal:

»Kakšno srečo je Staš imel, da je izgubil življenje pri letalski nesreči!

Zares, imel je srečo! V pokrajini Velikije Luki ga je krajevni komunistični uradnik poplačal za njegovo dobro delo, v pisarni GPU pa je bil Staš samo star boljševik, ki so ga iz stranke izključili in ga spet nastavili na poskušnjo. Ko se je čiščenje zares začelo, je GPU iskala tudi Staša Huberja.

Konec ni bil vedno tako žalosten. Ko so Tomanna, enega avstrijskih strankarskih voditeljev, imenovali za vodjo mornarskega doma v Leningradu, je poskrbel, da je s Dunaja dobil brzojavko, da mu umira mati. To pot so Moskvo potegnili. Ko je Tomann prišel na Dunaj, je prelomil s Kominterno.

Tolpa tujih komunistov, ki se v Moskvi mude največ v hotelu »Lux« kot zastopniki svojih strank, velja v sovjetskem življenju vedno kot nekaj tujega. Posamezne stranke seveda ne pošiljajo v Moskvo prve vrste svojih voditeljev, da bi tam prebivali. Može kakor Browder (voditelj ameriških komunistov) in Thorez (voditelj francoskih komunistov) prihajajo samo, kadar jih povabijo na važen posvet, ali na kak zbor. Toda vsaka stranka ima v Moskvi svoje konzule, ki se od rednega diplomatskega zbora razlikujejo samo po tem, da jim plače ne dajejo tisti, ki jih tja pošiljajo. Čeprav jih udje boljševiškega političnega odbora, zlasti pa Stalin sam, gledajo z viška, vendar sijejo — ali pa so vsaj sijali do zadnjega časa — kot družabne luči.

V dneh gladi, ki je spremljal nasilno kolektivizacijo v letih 1932-33, ko je moral povprečni sovjetski uradnik shajati s kruhom in suho ribo, so nalašč za te tuje ustanovili konzumno društvo, kjer so mogli po zmernih cenah dobivati živež, ki ga drugod ni bilo mogoče kupiti za nobene denarje. Hotel »Lux« je tako postal znamenje socialne nepravičnosti. Povprečni Moskvičan je na vprašanje, kdo neki v Moskvi složno živi, odgovarjal naravnost:

»Diplomatski zbor in tuji v hotelu »Lux«.

Pešička ruskih pisateljev, igralcev in igralk, ki se ob kakih priklji same družabno pomešati med ljudi od Kominterne, je morala lizati krošnike tega tujega plemstva. Rusi so zdaj pa zdaj prihajali k njim ter beračili za majhne prijetnosti: britvice, šivanke, črtala za ustnice, nalivna peresa, nekaj kave.

GPU je mednarodni zbor, ki živi v hotelu »Lux« na vladne stroške, vedno predmet nezaupanja. V tem »lepenkastem svetu pro-

letarske revolucije vedno mgolji splet in medsebojnega obdolževanja. Vsak tuječ tožde druga zaradi nezadostne zvestobe do Stalina. GPU posluša obdolžitve in odgovore nanje po zgostih, ki jih nastavlja v hotel ona ter jih po kosih zapisuje v svoje debele spise.

Ko se je začelo veliko čiščenje, so pričeli splošno prijemati in spravljati s sveta tuje komuniste, ki so živeli v Sovjetski zvezi. Zdaj so konzuli Kominterne v »Lux« končno dobili važno delo. Postali so agenti GPU ter v trumah ovajali lastne rojake. Ker so bili osebno odgovorni za vse tuje komuniste, ki so tedaj živeli v Sovjetski zvezi, so mogli svoje mesto in dovolj pogosto tudi svojo kožo rešiti le s tem, da so svoje rojake spravljali v roke GPU.

Zakotna šala svetovne zgodovine je, da je Sovjetska zveza prav ta leta, ko je Kominterna postala orodje Stalina in GPU, po demokratičnih državah dosegla višek ugleda. »Ljudska fronta«, ki jo je leta 1935 na sedmem kongresu komunistične internacionale oznanil Dimitrov v slovitnem govoru o trajanskem konju, je znova zavetela. Moskva se je odrekla nepriljubljenim boljševiškim gestam, s katerimi se ji skoraj dve desetletji ni posrečilo, da bi se bila tudi v eni sami tuji državi utrdila. Stopala je v visoke gradove omike kot prvi boritelj za mir in demokracijo, kot smrtni sovražnik narodnega socializma.

Da prav tisti čas, ko je veliko čiščenje nas vse pri slehernem koraku držalo v strahu, je Stalin svojim podložnikom podaril »najbolj demokratično ustavo svet«. Ustavo, ki jo mnogo tujih liberalcev sicer ne smatra za veliko pridobitev, toda vseeno za »pomemben poskus«, čeprav je ta ustava samo na papirju ter čisto odkrito zagotavlja trajno oblast novi, po fašistovskem sistemu urejeni stranki.

Ljudska fronta je dejansko dosegla pomen v petih državah: v Angliji, v Združenih državah, v Franciji, v Španiji in v Češko-slovaški. Po vseh fašistovskih in polfašistovskih državah se je Kominterni odrekla, da bi bila kak boj tudi samo hlinila. Tako Kominterni podzemeljski komunistični stranki v Nemčiji in Italiji nista nikdar nič pomenili, kar sem na svojem mestu kot voditelj vojaške obveščevalne službe za zahodno Evropo mogel le predobro opazovati. Ker je v teh strankah kar mgoleto fašistovskih vohunov, nista služili za nič drugega, kakor da sta pošiljali ljudi v smrt.